

## גמרא

הגמרא מבררת את טעמו של רבי אליעזר: ורבי אליעזר, וכי משום  
 דנפריצה החצר לרשות הרבים הויא לה [והרי היא נעשית] רשות  
 הרבים בעצמה, והרי אין רשות לרבים להלך בה.  
 מתרצת הגמרא: אין – אכן כן, רבי אליעזר למעשה – סובר  
 כשיטתו, דתניא בברייתא, רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר, רבים  
 שפיררו דרך לעצמן, כלומר, שנטלו לעצמם דרך בתוך שדה של  
 אדם אחר, מה שפיררו פיררו – זכו בדרך זו להלך בה, ואין בעל  
 השדה רשאי לגודרה ולמנוע את מעבר הרבים שם. וממילא יש  
 לפרש שאף המשנה עוסקת באופן כזה, שמאחר ונפרצה החצר  
 לרשות הרבים החלו רבים להלך בה, ולפיכך סובר רבי אליעזר  
 שנעשית החצר כרשות הרבים לכל דבריה, והמטלטל ממנה  
 לרשות היחיד חייב. אמנם דעת חכמים היא שאין הרבים רשאים  
 לברור לעצמם דרך בשדה של אדם אחר, ועל כן הם סוברים שאף  
 אם רבים עוברים בחצר זו שנפלו מחיצותיה אין היא נידונית  
 משום כך כרשות הרבים.  
 שבה הגמרא ומקשה: איני – וכי כך הוא הדבר, שלדברי רבי  
 אליעזר רשאים הרבים לטול להם דרך בשדה של אדם אחר,  
 והאמר [והרי אמר] רב גידל אמר רב, והוא – דין זה [שרבים  
 שבררו דרך לעצמן מה שבררו ברו] נאמר רק באופן שאבדה להן  
 [לרבים] דרך באותו שדה, כלומר, שהיתה דרך הרבים עוברת  
 מתחילה בשדה של אדם אחד, ואבדה אותה הדרך, ואין ידוע  
 היכן היתה עוברת, באופן כזה הדין הוא שאם בררו להם הרבים  
 איזו דרך לעבור באותה שדה זכו בה, אף שאינם יודעים אם היתה  
 זו דרכם מתחילה, ואין בעל השדה רשאי למנועם מכך. אבל  
 באופן שלא היתה להם דרך בשדה זו מעולם, אינם רשאים לברור  
 לעצמם דרך בה, ויכול בעל השדה לסלקם משם. ואם כן עדיין יש  
 לתמוה על שיטת רבי אליעזר במשנתו, מדוע הוא סובר שחצר  
 שנפרצה לרשות הרבים נידונית כרשות הרבים.  
 וממשיכה הגמרא בקושייתה: ובי תימא – ואם תרצה לומר, דהכא  
 נמי – שאף משנתנו עוסקת באופן כזה, בגין שאבדה להן [לרבים]  
 דרך באותה חצר, כלומר, שיש ויכוח בין בני רשות הרבים לבעל  
 החצר שנפרצה היכן היתה עומדת מחיצת החצר מקודם לכן,  
 שבני רשות הרבים מרחיבים את שטח רשות הרבים לתוך החצר  
 במקצת, ואילו בעל החצר טוען שמחיצת החצר היתה עומדת  
 באותו מקום שבני רשות הרבים מחליבים שם עתה, ועל כך אמר  
 רבי אליעזר שאם קבעו הרבים את מקום המחיצה בתוך החצר  
 חלה קביעתם, ומעתה השטח שהם עוברים בו נידון כרשות הרבים  
 גמורה, אף שלטענת בעל החצר שטח זה שלו הוא. על כך מקשה  
 הגמרא, כיצד ניתן לפרש כן, והאמר [והרי אמר] רבי חנינא, עד  
 מקום מחיצה מחלוקת, כלומר, שנחלקו חכמים על רבי אליעזר  
 לענין שטח החצר כולה עד מקום המחיצה, אם יש לדנו כרשות  
 הרבים או ככרמלית, אבל לענין מקום המחיצה מודים הם לרבי  
 אליעזר שהוא נידון כרשות הרבים. ומתבאר מכך, שלדברי רבי  
 אליעזר נידונית החצר כולה כרשות הרבים, ואם כן, כיצד ניתן  
 לפרש את טעמו משום שאבדה להם דרך, והרי אין בני רשות  
 הרבים דנים עם בעל החצר אלא על מקום המחיצה, אבל לגבי  
 שאר החצר מודים הם לו שרשותו היא, ומדוע סובר רבי אליעזר  
 שיש לדון את החצר כולה כרשות הרבים.  
 מתרצת הגמרא: אל תאמר בדברי רבי חנינא 'עד מקום מחיצה  
 מחלוקת', אלא תימא – אמור כך, 'על מקום מחיצה מחלוקת',  
 כלומר, שמחלוקתם של רבי אליעזר וחכמים היא רק לענין מקום  
 המחיצה, שעל כך דנים בני רשות הרבים עם בעל החצר היכן  
 היתה עומדת המחיצה מתחילה, ובזה סובר רבי אליעזר שרבים  
 שבררו דרך לעצמן מה שבררו ברו, אבל לענין החצר כולה  
 מודה רבי אליעזר לחכמים שאין היא נידונית כרשות הרבים.  
 הגמרא מביאה אופן נוסף בביאור מחלוקת רבי אליעזר וחכמים:

זה מטלטל עד עיקר מחיצה, וזה מטלטל עד עיקר מחיצה, כלומר,  
 רשאים דיירי כל חצר להוציא את כליהם מן הבתים לחצר, עד  
 המקום שבו עמדה המחיצה מתחילה, שמאחר והותר להם  
 הטלטול שם בכניסת השבת, שוב אין נאסרים בו לאותה שבת.  
 הגמרא מפרשת היכן נתבארה שיטתו של רב: והא דרב – דין זה  
 שהובא בשמו של רב, ש'כותל שבין שתי חצרות שנפל אין  
 מטלטלים בו אלא בארבע אמות', לאו קפידוש אתמר – לא אמרו  
 רב במפורש, אלא מכללא אתמר – אלא מכלל מעשה למדנו שכך  
 הוא סובר. דרב ושמואל הוו יתבי ביהווא חצר – יושבים היו בחצר  
 אחת בשבת, נפל גודא דביני ביני – נפל הכותל שבין אותה חצר  
 לחצר הסמוכה לה, ולא עירבו החצרות זו עם זו. אמר להו שמואל  
 לתלמידיו, שקולו גלימא נגידו בה – קחו טלית ופרסו אותה שם,  
 במקום שבו עמדה המחיצה. אהדינהו רב לאפיה – החזיר רב את  
 פניו לצד אחר, להראות שאינו מסכים עם דברי שמואל, אלא הוא  
 סובר שיש לאסור לטלטל את הטלית בתוך החצר. אמר להו  
 שמואל לתלמידיו, אי קפיד אבא – אם מקפיד רב בענין זה, שקולו  
 המיניה וקמרו בה – קחו את אבנטו וקשרו בו את הטלית למחיצה,  
 כלומר, שחשתייע עשיית המחיצה על ידי רב בעל כרחו, ובלשון  
 בדיחותא אמר כן.  
 הגמרא מבררת מדוע הוצרך שמואל לפרוס טלית: ולשמואל, למה  
 לי הא – מדוע הוצרך לפרוס טלית בתורת מחיצה, הא אמר – הרי  
 הוא סובר, שזה מטלטל עד עיקר מחיצה, וזה מטלטל עד עיקר  
 מחיצה, שמאחר והיתה המחיצה קיימת בכניסת השבת הותרה כל  
 אחת מן החצרות בטלטול לאותה שבת, ומה צורך יש עתה  
 במחיצה אחרת.  
 משיבה הגמרא: שמואל עבד לציניעותא בעלמא – שמואל עשה כן  
 רק בשביל צניעות גרידא, שיוכלו דיירי כל חצר להשתמש  
 בחצרם בלא שיראו אותם דיירי החצר השניה.  
 עתה מבררת הגמרא את שיטת רב: ורב, אי קפידא ליה דאסיר –  
 אם הוא סובר שאסור לטלטל בחצר לאחר נפילת הכותל, למה  
 ליה – היה לו לומר כן לשמואל במפורש, ומדוע לא גילה את  
 דעתו אלא ברמז, שהחזיר את פניו לצד אחר.  
 משיבה הגמרא: אהדיה דשמואל תהו – היה זה במקום רבנותו של  
 שמואל, ואין ראוי הדבר שיאסור רב את אשר התיר שמואל  
 שהוא רב העיר.  
 שבה הגמרא ושואלת: אי הכי מאי טעמא אהדינהו לאפיה – אם  
 כן, מה הוא טעם הדבר שגילה רב את דעתו על כל פנים ברמז,  
 בכך שהחזיר את פניו לצד אחר.  
 משיבה הגמרא: דלא ניקרו בשמואל קפידא ליה – כדי שלא יאמרו  
 הרואים שרב סובר בזה כשמואל, ומתיר לטלטל בחצרות אלו  
 בלא מחיצה ביניהם [והדר ביה משמעיה].

## משנה

משנה זו עוסקת בדין חצר שנפרצה לרשות הרבים: חצר שנפרצה  
 לרשות הרבים במלואה, הפכים מתוקה [מתוך החצר] לרשות  
 היחיד, או מרשות היחיד לתוקה [לתוך החצר], תייב, לפי שהיא  
 נידונית כרשות הרבים. אלו דברי רבי אליעזר.  
 וחכמים אומרים, המטלטל מתוקה [מתוך החצר] לרשות הרבים,  
 או מרשות הרבים לתוקה, פטור, שמאחר ונפרצה לרשות הרבים  
 שוב אין היא נידונית כרשות היחיד, אך מכל מקום אסור  
 לכתחילה לטלטל הימנה לרשות הרבים, אפילו בתוך ארבע  
 אמות, מפני שהיא [החצר] נידונית פברמלית. כלומר, מן התורה  
 אין חצר זו נידונית לא כרשות הרבים ולא כרשות היחיד, ולפיכך  
 המטלטל ממנה בין לרשות היחיד ובין לרשות הרבים פטור, אלא  
 שחכמים דנו אותה ככרמלית, ואסרו לטלטל ממנה בין לרשות  
 הרבים ובין לרשות היחיד.

וְאִי־בִיעֵית אִיָּא – ואם תרצה אמור אופן אחר בביאור מחלוקתם.  
שאכן מקום המחיצה ניכר, ואין בני רשות הרבים טוענים ששלהם  
הוא, ואף על פי כן סובר רבי אליעזר שיש לדון מקום זה כרשות  
הרבים. וּבְדִין צִידֵי רְשׁוֹת הָרָבִים קְמִיפְלִינִי – נחלקו רבי אליעזר  
וחכמים, דהיינו, מקומות ברשות היחיד הסמוכים לרשות הרבים,  
ובני רשות הרבים משתמשים בהם. דְּרָבִי אֶלְעָזָר קָבַר, צִידֵי רְשׁוֹת  
הָרָבִים בְּרְשׁוֹת הָרָבִים דָּמוּ – הם נידונים, ולפיכך דנים גם את מקום  
המחיצה כרשות הרבים, מאחר ורבים עוברים שם בדרך הילוכם.  
וּרְבִנָּן סָבְרִי, צִידֵי רְשׁוֹת הָרָבִים לֹא בְּרְשׁוֹת הָרָבִים דָּמוּ אלא  
ככרמלית.

מקשה הגמרא: וְלִפְלֹג בְּצִידֵי רְשׁוֹת הָרָבִים בְּעֶלְמָא – היה להם  
לרבי אליעזר וחכמים לחלוק בסתם דין 'ציד' רשות הרבים,  
ומדוע נחלקו בדיון זה דווקא לגבי חצר שנפרצה לרשות הרבים.  
מתרצת הגמרא: אִי אִפְלִיגוּ בְּצִידֵי רְשׁוֹת הָרָבִים בְּעֶלְמָא – אילו היו  
נחלקים ב'ציד' רשות הרבים' סתם, הָיָה אֶמְרִינָן – היינו אומרים,  
בִּי פְלִיגִי רְבִנָּן עָלֶיהָ דְּרָבִי אֶלְעָזָר – אימתי חולקים חכמים על רבי  
אליעזר בדיון 'ציד' רשות הרבים' וסוברים שאינם נידונים כרשות  
הרבים אלא ככרמלית, הֲנִי מִלִּי הֵיכָא דְאִיָּא חִיפּוּפִי – דברים אלו  
אמורים רק באופן שיש יתירות או אבנים גדולות המפסיקות בינם  
ובין רשות הרבים, שבוה סוברים חכמים שאין הצדדים נידונים  
כרשות הרבים עצמה, לפי שאין העוברים ושבבים רגילים להכנס  
לשם בדרך הילוכם, אֶכְל הֵיכָא דְלִיָּא חִיפּוּפִי – אבל במקום שאין  
הפסק בין רשות הרבים ל'ציד' רשות הרבים' כמו במשנתנו  
העוסקת בחצר שנפרצה לרשות הרבים, שבני רשות הרבים  
עוברים בדרך הילוכם על מקום הכותל, אִיָּא מוּדוּ לִיה – סבורים  
היינו לומר שמודים חכמים לרבי אליעזר שמקום הכותל נידון  
כרשות הרבים, קָא מְשַׁמְעֵנָּן – לפיכך משמיעה לנו המשנה שאין  
הדין כן, אלא אף באופן כזה סוברים חכמים ש'ציד' רשות הרבים'  
אינם נידונים כרשות הרבים אלא ככרמלית.

הגמרא מקשה על שני האופנים שנתבארו במחלוקת רבי אליעזר  
וחכמים: נתבאר עד עתה, שלדעת הכל לא נחלקו רבי אליעזר  
וחכמים על שטח החצר עצמה, אלא רק על מקום המחיצה,  
שלדברי רבי אליעזר יש לדון אותו כרשות הרבים, מדיון 'רבים'  
שבררו' או מדיון 'ציד' רשות הרבים', ואילו לדברי חכמים יש לדון  
אותו ככרמלית. ועל כך מקשה הגמרא כיצד ניתן לפרש כן, וְהָא  
'מְתוּכָה' קָאָמַר – וחרי במשנתנו אמר רבי אליעזר שהמכניס  
'מְתוּכָה' של החצר לרשות היחיד או מרשות היחיד לתוכה חייב,  
ומשמע מכך שהוא דן את החצר כולה כרשות הרבים, ולא רק את  
מקום המחיצה.

מתרצת הגמרא: אכן לא נחלק רבי אליעזר אלא לענין מקום  
המחיצה, וְאִי־דִי דְאָמַר רְבִנָּן מְתוּכָה אִמַּר אֵיהּ נָמִי מְתוּכָה – ואגב  
כך שנקטו חכמים בלשון 'מְתוּכָה' נקט אף רבי אליעזר בלשון זו.  
שבה הגמרא ומקשה: וּרְבִנָּן – לכאורה יש לתמוה על שיטת  
חכמים, שהרי אִמַּר להם רְבִי אֶלְעָזָר 'צִידֵי רְשׁוֹת הָרָבִים, וּמְהִדְרוּ  
לִיה אֵינְהוּ – ואילו הם השיבו לו 'מְתוּכָה', כלומר, מאחר ומודה  
רבי אליעזר שתוכה של החצר נידון ככרמלית, ולא אמר את

דבריו אלא לענין 'ציד' רשות הרבים' דהיינו מקום הכותל, אם כן  
מדוע השיבו לו לענין טלטול מתוך החצר.  
מתרצת הגמרא: הֲכִי קָאָמַר לִיה – כך אמרו לו רְבִנָּן דְּרָבִי אֶלְעָזָר,  
מִי לֹא קָא מוֹדִית לָן – וכי אין אתה מודה לנו הֵיכָא דְמִילָמַל אדם  
מְתוּכָה של החצר לְרְשׁוֹת הָרָבִים, וכן אם טלטל מְרְשׁוֹת הָרָבִים  
לְתוּכָה, דְּפָטוּר הוּא, מִפְּנֵי שְׂחִיָּא נִידוּנִית בְּכַרְמְלִית, אם כן, צִידֵי נָמִי  
לֹא שָׁנָא – אף מקום המחיצה שהוא 'ציד' רשות הרבים' אין דינו  
חלוק בזה, ויש לך להודות שהוא נידון ככרמלית ולא כרשות  
הרבים.

וְעַל כֵּךְ הָשִׁיב להם רְבִי אֶלְעָזָר, שאין לדמות את תוך החצר  
למקום המחיצה, שכן הָתָם – שם, בתוך החצר, לֹא קָא דְרָסִי לָהּ  
רְבִים – אין הרבים עוברים שם, ולפיכך אינו נידון כרשות הרבים,  
אבל הָתָא – כאן, במקום המחיצה, קָא דְרָסִי לָהּ רְבִים – הולכים  
בני רשות הרבים, ולפיכך הוא נידון כרשות הרבים.

## משנה

משנה זו עוסקת בדיון חצר או בית שהיו מחיצותיהם שלימות  
בכניסת השבת, ונפרצו לאחר מכן בתוך השבת, וכן במבוי שהיה  
מתוקן בכניסת השבת ונתקלקל באמצעה.  
חֲצֵר שֶׁנִּפְרְצָה בִּשְׁבֹּת לְרְשׁוֹת הָרָבִים מִשְׁתִּי רִוְחוּתֶיהָ – משני צדדים,  
וְכֵן בֵּית שֶׁנִּפְרָץ בִּשְׁבֹּת מִשְׁתִּי רִוְחוּתָיו, וְכֵן מְבֹי שֶׁנִּטְלוּ בִּשְׁבֹּת  
קִוְחוּתָיו אוֹ לִחְיָיו, מוֹתְרִים הֵם בְּטַטְלוֹל פְּאוֹתָיו שָׁבֶת, מאחר והותרו  
במקצתה, וְאֶסְוִרִים לְעֵתִיד לָבֵא – לשבת הבאה, עד שיתקנום. אלו  
דְּבָרֵי רְבִי יְהוּדָה.  
רְבִי יוֹסִי אָמַר, אִם מוֹתְרִין בְּטַטְלוֹל לְאוֹתָיו שָׁבֶת מוֹתְרִין גַּם לְעֵתִיד  
לָבֵא – לשבת האחרת, וְאִם אֶסְוִרִין לְעֵתִיד לָבֵא – לשבת האחרת,  
אֶסְוִרִין אֵף לְאוֹתָיו שָׁבֶת.

## גמרא

הגמרא מבררת מדוע נקטה המשנה שנפרצה החצר משני צדדים:  
בְּמֹאֵי עֶסְקִינָן – באיזה אופן עוסקת המשנה, אִילִיָּא – אם נאמר  
שנפרצה החצר בְּפִירְצָה שהיא רחבה עד עֶשְׂרֵי אַמּוֹת, אם כן יש  
לתמוה, מָאִי שָׁנָא – מה שונה הדבר, שאם נפרצה החצר רק מִרְוּחַ  
אַחַת אין היא נאסרת בכך, מִשּׁוֹם דְּאֶמְרִינָן פִּירְתָּא הוּא – לפי שאנו  
אומרים שאין זו 'פירצה' אלא 'פתח', מִשְׁתִּי רִוְחוֹת נָמִי פִּירְתָּא הוּא  
– הרי מטעם זה יש להתיר אף באופן שנפרצה החצר משני  
רוחות, שמאחר וכל פירצה אינה רחבה יותר מעשר אמות אין אלו  
'פרצות' אלא 'פתחים', ואין החצר נאסרת בכך. וְאִלָּא נֹאמַר  
שהמשנה עוסקת באופן שנפרצה החצר בְּיָתֵר מִעֶשְׂרֵי – בפירצה  
שהיא רחבה יותר מעשר אמות, אִי הֲכִי – אם כן, מדוע הוצרכה  
המשנה לומר שנפרצה החצר משני צדדים, הרי אִפְּלֹא אם נפרצה  
מִרְוּחַ אַחַת נָמִי – גם כן יש לאסורה.  
מבארת הגמרא: אִמַּר רַב, לְעוֹלָם יש להעמיד את דברי המשנה  
בְּפִירְצָה שהיא רחבה עד עֶשְׂרֵי אַמּוֹת, ולפיכך אין החצר נאסרת  
אם נפרצה רק מצד אחד, שכן אין זו 'פירצה' אלא 'פתח', ומכל  
מקום ישנו אופן שהחצר נאסרת אם נפרצה משני צדדים,

# עירובין דף צד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קכה

מחיצות כלל, אכל באופן שצריך לעשות רק שלש מחיצות על ידי  
 דין 'פי תקרה', ובדופן הרביעית יש מחיצה כהלכתה, אית' ליה –  
 הוא סובר לדין זה, ומודה שאומרים 'פי תקרה יורד וסותם' כדי  
 להשלים את שאר שלושת המחיצות.  
 שבה הגמרא ומקשה: אמנם נתיישבה הקושיא השניה, שאכן  
 שמואל סובר את דין 'פי תקרה', אך מכל מקום קשיא – עדיין קשה  
 הקושיא הראשונה, שמאחר ובית שנפרץ מרוח אחת אומרים בו  
 דין 'פי תקרה' להתיירו, אם כן אף בנפרץ משתי רוחותיו יש להתיירו  
 מטעם זה.  
 מתרצת הגמרא: כדאמר בי רב משמיה דרב – בשם שתלמידי רב  
 אמרו משמו של רב, שאת דברי המשנה 'בית שנפרץ משתי  
 רוחותיו' יש להעמיד גזון שנפרץ הבית בקרן זוית, וכמו כן הם  
 אמרו לענין קידויו של הבית, שאף על גב שבמשנה לא מפורש  
 דבר בענינו מכל מקום צריך להעמיד שהוא אינו עשוי כסתם  
 תקרות אלא כאלכסון, הלא נמי – אף כאן בשיטת שמואל, יש  
 להעמיד גזון שנפרץ הבית בקרן זוית, וכן שנפרץ קידויו של הבית  
 (בארבע) – [פארקעה] – ברוחב ארבעה טפחים.  
 כלומר, כותלי הבית נפרצו בקרן זוית משני צדדים, חמש אמות  
 [ועוד מעט] מכאן וחמש אמות מכאן, ותקרת הבית נפרצה אף היא  
 לאורך פירצת הכתלים, ברוחב ארבעה טפחים [ציור ג' 8], ונמצא  
 עתה, שכדי לסתום את הפירצה צריך לומר דין 'פי תקרה יורד  
 וסותם' בארבעה מקומות, וכיון שלשית שמואל אין אומרים 'פי  
 תקרה' אלא בשלושה מקומות לפיכך נאסר לטלטל בבית זה.  
 הגמרא מבארת בשיטת רב ושמואל מדוע אינם סוברים זה כדעת  
 זה: שמואל לא אמר כרב, שהמשנה עוסקת בבית בעל תקרה  
 משופעת, ומטעם זה אין אומרים בה 'פי תקרה', משום דאלכסון  
 לא קתני – אין מפורש במשנה שהיתה תקרת הבית עשויה  
 באלכסון, ולפיכך מסתבר לומר שהיא עוסקת בבית בעל תקרה  
 ישרה, כפי שהיו סתם בתים שבזמנם.  
 ורב לא אמר בשמואל, שהמשנה עוסקת בבית ש'קיריו בארבעה',  
 דהיינו, שיש לו ארבע פיות שצריך לסתומם, לפי שהוא סובר שאף  
 אם נאמר כן, מכל מקום ניתן לומר בכל ארבעת הפיות 'פי תקרה  
 יורד וסותם', דהא תניא ליה – שהרי בית זה הוא כמו אלכסון  
 העומדת בבקעה, שאינה מוקפת מחיצות כלל, ויש לה ארבע פיות  
 שצריך לסתומם [ציור ה], ואף על פי כן אומרים בכלם 'פי תקרה  
 יורד וסותם'. ורב למשמיה – ורב סובר בזה כשיטתו, דאמר,  
 אלכסון מותר לטלטל בבית, מאחר ואומרים 'פי תקרה יורד  
 וסותם' בכל ארבעת המחיצות.  
 הגמרא מביאה את מחלוקת רב ושמואל בדין אכסדרה בבקעה  
 ומבארת את סברותיהם: דאיתמר – שכן נאמרה מחלוקת בבית  
 המדרש, לגבי אלכסון העומדת בבקעה, ואינה מוקפת מחיצות  
 כלל. רב אמר, מותר לטלטל בבית, ושמואל אמר, אין לטלטל  
 בה אלא בארבע אמות.  
 מבארת הגמרא: רב אמר מותר לטלטל בבית, מאחר והוא סובר  
 דאמרין 'פי תקרה יורד וסותם' אפילו בארבע מחיצות. ושמואל  
 אמר אין לטלטל בה אלא בארבע אמות, לפי שלדעתו לא אמרין  
 'פי תקרה יורד וסותם' בארבע מחיצות.  
 מביאה הגמרא מחלוקת באיזה אופן נחלקו רב ושמואל  
 באכסדרה: יש אומרים, בפירצה שרוחבה עד עשר אמות, כולי  
 עלמא לא פליגי – לא נחלקו רב ושמואל, אלא הכל מודים  
 שאומרים בה 'פי תקרה יורד וסותם' אפילו בארבע מחיצות. כי  
 פליגי – באיזה אופן נחלקו, בפירצה שרוחבה יתר מעשר אמות,  
 שלרב אומרים בה דין 'פי תקרה', ולשמואל אין אומרים.  
 ואיתא דאמרין – ויש אומרים, בפירצה שרוחבה יתר מעשר אמות,  
 כולי עלמא לא פליגי – לא נחלקו רב ושמואל, אלא הכל מודים  
 שאין אומרים בה 'פי תקרה יורד וסותם', כי פליגי – אימתי נחלקו,  
 בפירצה שרוחבה עשר אמות, שלדברי רב אומרים בה דין 'פי  
 תקרה', ואילו לשמואל אין אומרים, ולפיכך אסור לטלטל שם.  
 הגמרא מביאה דנים שמואל רב יהודה ורבה בר אבא, ומבארת  
 אם ניתן להעמידם אף כדעת שמואל: והא – ודין זה דאמר רב  
 יהודה,

וכגון שנפרצה בקרן זוית – בפירת החצר. כלומר, שאין המשנה  
 עוסקת באופן שנפרצו בחצר שתי פריצות בשתי רוחות זו כנגד זו,  
 כגון פירצה אחת במזרח והשניה במערב, אלא שנפרצה בה  
 פירצה אחת התופסת שני צדדים, כגון בקרן מזרחית דרומית [ציור  
 א], ובאופן כזה אוסרת הפירצה את החצר אף אם אינה רחבה  
 יותר מעשר אמות, שכן אי אפשר לדון אותה כ'פתח', משום  
 דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי – שאין דרך האנשים לעשות  
 פתח בקרן זוית.  
 שנינו במשנה: וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו.  
 מקשה הגמרא: מאי שנא – מדוע שונה הדבר, שאם נפרץ הבית  
 רק מרוח אחת [ומצד אחד] מותר לטלטל בו, משום דאמרין 'פי  
 תקרה יורד וסותם', כלומר, שדנים את קצה הגג כאילו יורד וסותם  
 את המחיצה שנפרצה, אם כן מטעם זה כשנפרץ הבית משתי  
 רוחות נמי ליתא – גם כן יש לומר 'פי תקרה יורד וסותם' את שתי  
 המחיצות שנפרצו.  
 מתרצת הגמרא: אמרי דבי רב משמיה דרב – אמרו בני ישיבתו של  
 רב בשם רב, גזון שנפרץ הבית משתי רוחותיו בקרן זוית, וקידויו  
 של הבית עומד כאלכסון, דליכא למימר – שבאופן כזה אי אפשר  
 לומר 'פי תקרה יורד וסותם', כלומר, המשנה עוסקת בתקרה  
 משופעת שאין אומרים בה 'פי תקרה', ומעתה נידון הבית כמו  
 חצר, שאם נפרץ בעשר אמות מרוח אחת, או אפילו משתי רוחות  
 זו כנגד זו, מותר היה לטלטל בו, לפי שהפריצות נידונות כפתחים,  
 אבל מאחר והמשנה עוסקת בבית שנפרץ בקרן זוית, דהיינו, שיש  
 בו שתי פריצות בשתי רוחות הסמוכות זו לזו, אי אפשר להתייר  
 הפריצות מדין 'פתח', לפי שאין דרך לעשות פתח בקרן זוית, ועל  
 כן נאסר הבית לטלטל בשבתות הבאות.  
 הגמרא מביאה דעה נוספת בביאור האופן שבו עוסקת משנתנו  
 לגבי חצר ובית שנפרצו: ושמואל אמר, הרישא של המשנה 'חצר  
 שנפרצה משתי רוחותיה', עוסקת אפילו בפירצה שהיא רחבה יתר  
 מעשר אמות.  
 מקשה הגמרא: אי הוי – אם כן, אפילו אם נפרצה החצר רק מרוח  
 אחת נמי – גם כן יש לאסור לטלטל בה, שכן פירצה שהיא רחבה  
 יותר מעשר אמות אינה נידונית כפתח, ומדוע הוצרכה המשנה  
 לומר שנפרצה החצר משני צדדים.  
 מתרצת הגמרא: אכן לא הוצרכה המשנה לומר כן משום חצר,  
 שהרי אף כשנפרצה מצד אחד היא נאסרת, אלא שנקטה המשנה  
 כן משום בית, שאינו נאסר אלא באופן שנפרץ משני צדדים.  
 שבה הגמרא ומקשה: וכן גופיה תקשי – ולגבי בית עצמו יש  
 להקשות, מאי שנא – מדוע שונה הדבר, שאם נפרץ הבית רק מרוח  
 אחת מותר לטלטל בו, משום דאמרין 'פי תקרה יורד וסותם', אם  
 כן, מטעם זה אף כשנפרץ משתי רוחות נמי ליתא – גם כן יש להתייר  
 משום 'פי תקרה יורד וסותם'.  
 ותו – ועוד יש להקשות, מי אית ליה לשמואל – וכי שמואל סובר  
 את דין 'פי תקרה יורד וסותם', והא איתמר – והרי נאמרה מחלוקת  
 אמוראים לגבי אלכסון [תקרה העומדת על גבי עמודים]  
 שבבקעה, שאין לה מחיצות כלל [וראה להלן ציור ה], מה דינה  
 לגבי טלטול בשבת. רב אמר, מותר לטלטל בבית, לפי שאומרים  
 בה 'פי תקרה יורד וסותם', וממילא היא נידונית כמוקפת מחיצות  
 מכל צדדיה, ורשות היחיד היא. ושמואל אמר, אין לטלטל בה  
 אלא בתוך ארבע אמות בלבד, לפי שאין אומרים בה 'פי תקרה',  
 ועל כן אינה נידונית כרשות היחיד אלא ככרמלית. מבואר מדברי  
 שמואל שאינו סובר לדין 'פי תקרה יורד וסותם', ואם כן קשה  
 לשיטתו מדוע נקטה המשנה בית שנפרץ משתי רוחותיו, הרי אף  
 אם לא נפרץ אלא מצד אחד נאסר לטלטל בו, מאחר והוא מעמיד  
 את המשנה בפירצה שהיא רחבה יותר מעשר אמות, שאינה  
 נידונית כ'פתח'.  
 מתרצת הגמרא: הא לא קשיא – קושיא זו [השניה] אינה קשה, לפי  
 שלא נחלק שמואל על דין 'פי תקרה' לגמרי, אלא כי לית ליה –  
 אימתי אינו סובר לדין זה, רק באופן שצריך לעשות ארבע מחיצות  
 על ידי דין 'פי תקרה', כגון לגבי אכסדרה בבקעה שאין לה